Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet

Välisinvesteeringute taustakontroll 2025

Eesti koos paljude teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega rakendab välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanismi ja on kehtestanud loakohustuse kolmandatest riikidest investeeringutele, mida soovitakse teha riigi toimimise seisukohalt olulistesse valdkondadesse. Välisinvesteeringute taustakontroll on ennetav ja heidutav majandusjulgeoleku tagamise meede, mis aitab tuvastada ja tõkestada negatiivseid mõjusid meie julgeolekule ja avalikule korrale ning välistada strateegiliste majandusharude sõltumatust ohustavaid ja riigi suveräänsust kahjustavaid investeeringuid Eesti majandusse.

Alates 1. septembrist 2023 vastutab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) koos välisinvesteeringukomisjoniga välisinvesteeringute usaldusväärsuse hindamise eest, mille käigus hinnatakse kolmandast riigist ehk riigist, mis ei ole EL liikmesriik, pärit välisinvesteeringu avaldatavat mõju Eesti või muu Euroopa Liidu liikmesriigi julgeolekule ja avalikule korrale. Hindamise käigus kaalutakse ennekõike asjaolusid, mis seonduvad välisinvestoriga ning sihtettevõtja või sihtettevõtja osa majandustegevuse ja asjakohase majandusvaldkonnaga. Lisaks loamenetlusele on TTJA ülesandeks ka riikliku järelevalve teostamine välisinvesteeringu usaldusväärsuse hindamise seaduses toodud nõuete täitmise üle ning välisinvesteeringualase koostöö tagamine Euroopa Komisjoni ja teiste EL liikmesriikidega.

Loakohustusega välisinvesteeringud Eestis

TTJA andis 2025. aastal kolmandatest riikidest pärit välisinvestoritele välja kokku kuus välisinvesteeringu luba tehingutele koguväärtuses peaaegu 845 miljonit eurot, millest otseselt Eestisse tehtud välisinvesteeringuid oli üle 400 miljoni euro. Peamised kolmandatest riikidest investorid olid Kanadast, Iisraelist, Ameerikast ja Jaapanist ning suurimad investeeringud olid suunatud energeetika ja telekommunikatsiooni valdkondades tegutsevatesse ettevõtjatesse, kelle tegevus riigile olulistes valdkondades oli seotud elutähtsate teenuste osutamise ja strateegiliste kaupadega. Eelmainitud kuue loamenetluse puhul ei tekkinud kordagi vajadust algse menetlustähtaja pikendamiseks. Kolmandatest riikidest pärit välisinvesteeringutele loa andmiseks kulus TTJA-l 2025. aastal keskmiselt 20 kalendripäeva, mis on

kolmandiku võrra kiirem seadusega ette nähtud 30-päevasest menetlustähtajast.

Efektiivse ja sujuva loamenetluse aitab tagada viivitusteta koostöö taotlejatega ning korrektse ja asjakohase teabega taotluste esitamine. See omakorda viitab vastavates valdkondades tegutsevate ettevõtjate kõrgele teadlikkusele loakohustusest, esitatava teabe olulisuse mõistmisele ning usaldusele TTJA suhtes.

Välisinvesteeringualane koostöö Euroopaga

TTJA täidab Eestis välisinvesteeringute menetlemisel riigisisese kontaktpunkti ülesandeid, millest peamiseks on teistelt EL liikmesriikidelt saabuvate kolmandatest riikidest pärit välisinvesteeringute teavituste läbivaatamine. Kokku esitati TTJA-le 2025. aastal peaaegu 700 teavitust muus EL liikmesriigis alustatud välisinvesteeringu loamenetluse kohta, mida on võrreldes 2024. aastaga pea 40% enam. Enim teavitusi saabus Hispaanialt, Austrialt, Prantsusmaalt ja Itaalialt. Peamised teavitatud investeeringud olid suunatud tootmisesse ja tehnoloogiasse (sh IT), tervishoiu-, meditsiini- ja farmaatsiavaldkonda, energeetikasse, finantsvaldkonda ja telekommunikatsioonisektorisse. Suurimad Euroopasse investeerijad on endiselt Ameerika, Ühendkuningriik ja Hiina, varasemast enam on teavitusi investeeringutest Araabia Ühendemiraatidest.

EL koostöömehhanismi kaudu teavitatud kolmandatest riikidest pärit välisinvesteeringutest on Balti riikidele majandustegevuse otsese või kaudse mõjuga rohkem kui pooled, mis näitab Eesti, Läti ja Leedu selget ning tugevat seost Euroopa ühtse ettevõtluskeskkonnaga.

Teadlikkuse tõstmine ja järelevalve

TTJA ülesandeks on välisinvestori, sihtettevõtja ja välisinvesteeringu muu osalise nõustamine loakohustuse täitmisel ning loataotluse ja -menetlusega seonduva selgitamine. Kokku vastas TTJA 2025. aastal kümnel korral ettevõtjate (peamiselt advokaadibürood) erinevatele küsimustele välisinvesteeringute hindamist ja loamenetlust puudutavas ning hoidis ajakohasena info- ja abimaterjalid TTJA kodulehel. Riikliku järelevalve raames kontrolliti 2025. aastal välisinvesteeringu usaldusväärsuse hindamise seaduse nõuete täitmist põhjalikumalt 14 korral, millest kolmel korral osutus välisinvesteering ka loakohustusega.

Kolmandatest riikidest välisinvesteeringute mõju ulatust ja riikliku järelevalve tähtsust iseloomustab välisinvesteeringu tuvastamine, millega kolmanda riigi investor oli omandanud elutähtsa teenuse osutamiseks vajaliku taristu selleks välisinvesteeringuluba taotlemata. Välisinvesteeringu usaldusväärsuse hindamise raames leiti, et investeeringul on Eesti julgeoleku seisukohast

võimalikud negatiivsed mõjud elektri varustuskindlusele ja elutähtsa teenuse toimepidevusele. Välisinvesteeringule keelduti luba andmast ning välisinvestorit ja välisinvesteeringu muud osalist kohustati ettekirjutusega täitma tagasi välisinvesteeringu aluseks olnud tehing. TTJA ettekirjutus täideti vaidlustamata ja tähtaegselt ning võimalikud riskid elektri varustuskindlusele maandati välisinvesteeringueelse olukorra taastamisega. Veelgi enam, kriitiline taristu liikus lõpuks pärast TTJA menetlust elutähtsa teenuse osutaja omandisse, mis välistab tulevikus sarnase olukorra kordumise.

Välisinvesteeringu usaldusväärsuse hindamisel on kahtlemata praktiline väljund Eesti julgeolekusse ja tegemist on avalikule korrale ohu ennetamiseks väga väärtusliku meetmega. Iga ettevõtlust mõjutava vahendi rakendamisel on oluline säilitada teatud tasakaal, mille puhul on rõõm tõdeda, et seda välisinvesteeringute usaldusväärsuse hindamine pole mõjutanud. Eesti on endiselt atraktiivse ja avatud investeeringukeskkonna ning konkurentsieeliseid pakkuva ettevõtluskeskkonnaga välisinvesteeringute sihtriik.

Koos loome ohutuma ja õiglasema Eesti!